

magát. Mégpedig változatosan, hol egy, az énekessel szerelmi kapcsolatba bonyolódó „banya” pátoszában, hol a szokványos „kísértethistória” nyers kliséin keresztül. Mindeközben ügyel arra, hogy a maga módján legyen/maradjon következetes és eredeti a hangütése. És tényleg, van itt minden, ami más epikai munkáiban is fellelhető: saját és idegen szövegköziség, elbeszélői és szövegi önreflexió, esszéizmus. Mintha csak a korábbi regényt, a *Hollandi bolygót* olvasnám, legfeljebb a szokásosnál több egyszerű mondattal, párbeszéddel megspékelve!

Maga az író azt nyilatkozta (ez már a Heti Válasz hasábjain történt), hogy *Jimmyje* „stiláris állagát tekintve teljesen egynemű korábbi műveivel”. Magam sem tudnám ennél pontosabban kifejezni „olvasási tapasztalatom” lényegét. Talán csak annyit tennék még hozzá, hogy az igazi irodalomnak, ahelyett, hogy köldöknéző elitizmusba zárkózik, véleményem szerint az alapvető igényesség mellett meg kell találnia a (nagy)közönséget is. Nevezzük bár ezt a „megtalálást” a könyvkiadási műveletek rentabilitásának vagy bármi másnak.

BORÓK SZABOLCS

(*Crampas Könyvek, Budapest, 2003,*
176 oldal, 1490 Ft)

EDUARDO MENDOZA:

A csodák városa

Bár magyarul 1991-ben már megjelent Mendoza *A vízözön éve* című regényéből egy részlet, mindeddig nélkülöznünk kellett a spanyol apától és katalán anyától született szerző műveit. Mendoza tolmácként dolgozott kilenc évig, így szoros kapcsolatát a nyelv lappangó elemeivel, a jelek sokféleségével terjedelmes regényében minduntalan tapasztalhatjuk. Igen sok múlik persze a fordító nyelvi gazdagságán is: néhány zavaró hibától eltekintve bámulatos textúrába csöppenünk.

Onofre Bouvila, az eldugott kis katalán faluból Barcelonába érkező, álmokkal teli tizenéves Braulio úr panziójában kezdi kalandokkal és megújulásokkal teli életét. Miután egy héttig seholy sem kap munkát, hiába akar az otthoni nyomortól megszabadulni, bejárja a kilátástalan és sivár negyedeket; egy váratlan találkozás megmenti attól, hogy nagyszabású terveit feladva csüggedten hazakullogjon. Barcelonában 1882-ben már lázasan készülődnek a világtalálásra, főhősünk pedig az építkezésen kószál, beszédbe elegyedik az emberekkel, kiismeri a művezetők, mérnökök, ácsok, kőművesek, építészek és segédek hierarchiáját, és közben anarchista röplapokat osztogat. Így kezdődik kilátása a nincstelenségből, sötét üzelmei pedig a leggazdagabbak közé juttatják, bár

származása miatt soha nem fogadja be az arisztokrácia.

Eközben részletesen megismerjük Barcelonát, a csodák városát; kimerítő pontossággal kapunk képet a katalán főváros sokszínű, évszázadokon átívelő, ártatlanságot és könnyörtelenséget egyaránt mutató arcáról. Kezdetben a rohamos ipari fejlesztésektől kimerülten pihegő nőstény szűk, bűzös utcáin kóborlunk, de szemünk előtt zajlik a városrendezés, hivalkodó parkok, monumentális paloták, giccses homlokzatok emelkednek ki a földből a katalánok kinkeserves küzdelmei nyomán. Anekdotákat, legendákat és korabeli újságcikkeket idéz Mendoza, a legapróbb, érdektelennek tűnő részlet is tökéletesen beleillik a történetbe, s mire fölneziünk, a lüktető, kiszámíthatatlan, folyton zsibongó várost látjuk és halljuk magunk körül.

A két fejlődéstörténet párhuzamossága kétséget sem hagy afelől, hogy a kezdetben félelmetes monsterrum, Barcelona, és a tapasztalatlan, vidéki kamasz fiú élete végérvényesen összefonódott. Felváltva kapunk érzékeltes képet Onofre Bouvila esetlen bukdácsolásáról és a város folytonos átalakulásáról. Mendoza leírásai hol festőiek, hol precízek, fantáziadúsak és mérnöki pontosságúak, ezért megbocsátható terjengőségük. Akár történelmi kalandregénynek is felfoghatnánk, vagy várostörténeti kuriózumnak. A regényben érzékeltes képek vonulnak végig a kolerajárványról, a

kegyetlen bandaháborúkról, füstös kocsmákról, ópiumbarlangokról, melyeket teljesen legálisan látogathattak a kétes üzelmekből meggazdagodottak, a társadalmi anómiákról, melyeket a főhős etikai megfontolások nélkül felhasznál, hogy pénzre tegyen szert.

A szerző naturális stílusa képmutatás nélkül tárja eléink a kor különöségeit, a fertőzéseket és ragályokat éppúgy, mint az aktuális tömegszórakoztatási igényeket, a mozit és a repülést, a világhiállítás előkészületeinek tervezetlenségét és nehézségeit pedig percről percre követhetjük.

Eduardo Mendoza nagyszabású regénye nem mindig lebilincselő olvasmány, de teret enged a képzeletnek, maradéktalanul megfesti az öntudatos katalánok keserves hétköznapjait, évszázadokon átívelő történelmi tablója elröpít egészen az 1929-es évig, amikor már Barcelona sokarcúsága örökre magába boldítja a nagyérdeműt.

KOVÁCS EDIT

(Fordította Tomcsány Zsuzsa, Európa Kiadó, Budapest, 2003, 600 oldal, 2500 Ft)

MIKSZÁTH KÁLMÁN:

Novellák, karcolatok

Elbeszélés, karcolat, tárca. Mikszáth Kálmán, az első olyan magyar író, akinek teljes életműve máig olvasha-